

The Undying, Anne Boyer
Allen Lane, New York, 2019
ISBN 9780241399729

Dit boek verscheen begin
2021 in Nederlandse
vertaling met de titel
Het ontsterven bij uitgeverij
Atlas Contact.

tekst: prof. dr. Ad Kaptein

51

medische oncologie
april 2021

helende woorden

Meedogenloze analyse

De woorden 'ik' en 'kanker' komen in sommige egodocumenten niet samen in één zin voor. Anne Boyer doet daar niet aan mee: 'Ik werd gediagnosticeerd met borstkanker in 2014, toen ik 41 was.' Recht voor zijn raap, met onmiddellijk erna een lijst namen van jonge vrouwen die door borstkanker overleden. Boyer windt er dus geen doekjes om: ze gaat het hebben over borstkanker, en niet over 'verhullende begrippen als neoliberal zelfmanagement en Pink Ribbon'. Wel over de brokstukken die overblijven na de botsing van haar leven met borstkanker in de samenleving waarvan ze deel uitmaakt. De Nederlandse lezer zit met de kin op de knieën bij het zien van termen als '*drive-by mastectomy*': een etmaal na een mastectomie wordt de patiënt ontslagen, ook door goede ziekenhuizen in de Verenigde Staten. Chirurgie wordt beschouwd als een poliklinische ingreep. 'De vervloekte granieten substantie in mijn borst' is de bron van het verhaal. De auteur ziet voor het eerst van haar leven een tumor, op een computerscherm: 'Rond, met lange kronkelende uitlopers, ik nam er een foto van met mijn telefoon. Die tumor was van mij.' Wegkijken is er niet bij. De woede van de auteur over haar ziekte stuurt haar zoektocht naar een antwoord op de borstkanker.

De diagnostische machinerie gaat draaien, 'welkom in de wereld van MRI, CT, PET'. Wat die machinerie duidelijk maakt aan professionals dringt niet altijd door bij patiënten. 'Ze zeggen dat ik kanker heb', fluistert de man naast haar in de wachtkamer, 'maar ik heb er mijn twijfels over.' Haar chirurg weet het bij haar wel zeker: 'De grootste risicofactor voor borstkanker is borsten hebben.' De chirurg wil Boyer pas de uitslag van de biopsie geven als de auteur iemand bij zich heeft. Die iemand moet haar lunchpauzetijd gebruiken om bij het uitslaggesprek te zijn. De patiënte ontvangt een glanzende kleurenbrochure *Your Oncology Journey*, compleet met een lachende vrouw met zilveren haar op de omslag. 'Nooit zie je er het lijden in, de teleurstelling, de schaamte, de woede, vanwege de kanker en de behandeling.'

Anne Boyer heeft weinig te lachen. De diagnose is omineus: drievoudig negatief borstkanker. 'Zonder veel vertoon wordt besloten dat de artsen mijn borsten van me zullen afhalen en ze laten verdwijnen in een verbrandingsoven. Daarom ga ik me nu voorstellen dat mijn borsten er nooit zijn geweest.' De woede en teleurstelling gaan diep: 'De grenzen van onze lichamen breken door. Alles dat we verondersteld worden

binnen te houden valt eruit. We kunnen niet ophouden te huilen, we scheiden vieze geuren af, we geven over, we hebben giftige vagina's... Onze urine is zo toxisch dat op de wc de instructie hangt om tweemaal te spoelen. Er wordt gezegd dat adriamycine zo giftig is dat het een gat in het linoleum brandt.' Van *survivorship* moet ze niets hebben, dat is als 'verraad aan de doden'. Ook Pink Ribbon krijgt ervanlangts: 'object van commerciële bedrijven, borstkanker is hot.'

Tien dagen na de chirurgie is de patiënte weer aan het werk. Boyers analyse is meedogenloos. Amerikaanse gezondheidszorg draait om het produceren van winstgevende behandelingen, het draait niet om het niet-winstgevende helpen van mensen beter te laten worden, beweert ze. Verzekeringsmaatschappijen, ziekenhuisorganisaties en farmaceutische bedrijven zijn de hoofdrolspelers. *The Undying* heeft dan ook als ondertitel '*a meditation on modern illness*'.

Het kankertijdschrift met de hoogste impactfactor publiceert over 'multidisciplinaire zorg' bij de behandeling van mensen met drievoudig negatief borstkanker.¹ Hoe multidisciplinair is een strikt biomedische benadering, vraag je je bij bestudering van het artikel af. In het *Journal of Clinical Oncology* daarentegen het ontroerende verhaal van de oncoloog die haar patiënte met drievoudig negatief borstkanker verliest.² *The Lancet Oncology* heeft de podcast *The Chemo Files*: het verhaal van de patiënte.³ In *Supportive Care in Cancer* heet dat patiëntenverhaal '*An addendum to breast cancer*'. Daar luidt echter de wel zeer treurige conclusie: 'Er zijn geen studies over de psychosociale ervaringen van vrouwen met drievoudig negatieve borstkanker'.⁴ Boyer werpt een helder licht op een sterk onderbelicht thema. ←

De referenties zijn te raadplegen in de onlineversie van dit artikel op www.medischeoncologie.nl.

beeld: Keith Peñre

Prof. dr. A.A. Kaptein is emeritus hoogleraar Medische psychologie. In deze column belicht hij romans die ingaan op thema's als zingeving bij kanker, inpassen van kanker in het bestaan, therapie(on)trouw, levensstijl, zelfmanagement, kanker een plaats geven in een sociaal systeem en kwaliteit van leven. Dergelijke romans kunnen bijvoorbeeld worden gebruikt als bibliotherapie of laten mogelijkheden voor *expressive writing* zien.